

УДК 338

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНОГО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ УПРАВЛІННЯ ПРАЦІ ТА СОЦІАЛЬНОГО ЗАХИСТУ НАСЕЛЕННЯ

Слободянюк Г.О., Кузьміна О.М.
Вінницький торговельно-економічний інститут

У статті відображено програмне забезпечення управління праці та соціального захисту населення. Розглядається напрями, проблеми та перспективи розвитку інформаційних технологій, програмних продуктів в сфері соціальної діяльності.

Ключові слова: програмне забезпечення, соціальний захист, ефективність, інформатизація, інформаційні технології.

Постановка проблеми. В системі органів державного управління важливою функцією є управління працею та соціальним захистом населення. Цими проблемами займається Міністерство праці та соціальної політики України, а на обласному рівні – Головні управління праці та соціального захисту населення. Проблеми інформатизації цих органів пов'язані з удосконаленням і розвитком галузевих та регіональних інформаційних систем в органах державної влади.

В умовах розвитку соціальної сфери неможливо вирішити проблему створення єдиного поля соціальної роботи, також ефективне управління

нею, якщо не створено спільний інформаційний простір, заснований на нових прогресивних інформаційних технологіях, автоматизованому інформаційному взаємодії територіальних, соціальних, економічних і виробничих структур.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Проблеми формування і використання інформаційних систем у системі соціального захисту населення розглянуто в працях як вітчизняних, так і зарубіжних економістів, зокрема: Бакаєва О.О., Глушкова В.М., Козлова О.О., Коннолі Т., Макарової Н.В., Олійченко І.М., Орхівський А., Пономаренка Л.А., Порохні В.М., Ситника В.Ф., Шуремова Е.Л. та інших науковців. Проведений

аналіз літературних джерел, вивчення інформаційних ресурсів у різних структурних підрозділах соціальної сфери дозволяє зробити висновки: впровадження сучасних інформаційних засобів, і технологій, організованих у вигляді розподілених баз даних загального користування дозволить підвищити ефективність роботи територіальних органів управління та організацій соціальної сфери за рахунок автоматизації операцій з збору, обліку, пошуку, обробки та видачі достовірних даних, необхідних для прийняття рішень.

Виділення не вирішених раніше частин загальної проблеми. Без використання інформаційних технологій неможливо прийняття обґрунтованих, зважених рішень, що стосуються оцінки становища галузі соціальної сфери, можливих напрямів реформування та модернізації соціальної сфери.

Мета статті. Головною метою даної статті є характеристика соціальних передумов та наслідків використання програмного забезпечення в соціальній сфері.

Виклад основного матеріалу. Кожне підприємство управління праці та соціального захисту населення має в своїй діяльності використовувати програмне забезпечення [1].

По перше це функціонування апаратно-програмних засобів у складі єдиної інформаційної мережі системи Міністерства соціальної політики України, а також єдине комп'ютерне інформаційне і телекомунікаційне середовище.

По друге – застосування програмного забезпечення при призначенні та виплаті компенсацій, допомог та Єдиного автоматизованого реєстру осіб, які мають право на пільги.

По третє використовувати інформаційну технологію АСОПД/КОМТЕХ, ЄДАРП, АРМ-ЗС, 1 ДФ, АВАЛ, «Medoc», Кріпосервер, СКПЗ-ФПЗ.

Проаналізуємо більш детально стосовно даного програмного забезпечення.

Автоматизована система обробки пенсійної документації на базі комп'ютерних технологій (АСОПД/КОМТЕХ) – типова уніфікована система програмно-технологічних комплексів, що реалізує основні завдання системи соціального захисту населення України з призначення різних видів державної допомоги. Програмний комплекс АСОПД призначений для створення електронної бази даних одержувачів державної соціальної допомоги та реалізації наступних функцій: розрахунок допомоги, формування протоколів призначення, здійснення виплати, формування виплатних відомостей на банки та поштові відділення, видача звітності [2].

Програма орієнтована на спеціалістів – користувачів системи АСОПД/КОМТЕХ управлінської праці та соціального захисту населення райдержадміністрацій, виконкомів міських (міст обласного значення), департаменту праці та соціального захисту населення

Основна задача комплексу АСОПД/КОМТЕХ – формування і ведення електронної бази даних одержувачів державних допомог та компенсацій, а також одержувачів пенсій, інформація по яким щомісячно передається та синхронізується з Пенсійним фондом України.

Програмний комплекс включає понад 40 підпрограм. Основні підпрограми комплексу: допомо-

га по вагітності та пологах; допомога на дітей, які перебувають під опікою чи піклуванням; допомога самотнім матерям; допомога по догляду за дитиною до 3-х років; тимчасова державна допомога дітям у випадках, якщо місце проживання батьків невідоме, або вони ухиляються від сплати аліментів; державна соціальна допомога дітям-сиротам; державна соціальна допомога інвалідам з дитинства та дітям-інвалідам; допомога по догляду за інвалідом 1 чи 2 групи внаслідок психічного розладу; державна соціальна допомога малозабезпеченим сім'ям; державна соціальна допомога особам, які не мають права на пенсію та інвалідам, допомоги на догляд; компенсації фізичним особам, які надають соціальні послуги; компенсаційні виплати постраждалим від Чорнобильської катастрофи; компенсації шахтарям за комунальні послуги; нарахування та формування документів на виплату допомог та компенсацій; вивантаження інформації для звітів у програмному комплексі «моніторинг стану соціального захисту населення»; інформаційно-пошукова система; пошук дублікату на районному та обласному рівнях.

ЄДАРП – це єдина електронна (автоматизована) інформаційно-аналітична система обліку осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою, яка створена для налагодження обліку даних про пільгові категорії, та запровадження адресних розрахунків з організаціями та підприємствами-надавачами послуг за фактично надані послуги пільговикам. Включається до Реєстру (ЄДАРП) інформація про осіб, які мають право на пільги за соціальною ознакою відповідно до Законів України «Про статус ветеранів війни, гарантії їх соціального захисту», «Про основні засади соціального захисту ветеранів праці та інших громадян похилого віку в Україні», «Про статус ветеранів військової служби, ветеранів органів внутрішніх справ і деяких інших осіб та їх соціальний захист», «Про реабілітацію жертв політичних репресій на Україні», «Про статус і соціальний захист громадян, які постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи», «Про міліцію», «Про пожежну безпеку», «Про соціальний і правовий захист військовослужбовців та членів їх сімей», «Про освіту», «Про державну податкову службу в Україні», «Про охорону дитинства», «Про соціальний захист дітей війни», «Про культуру», Основ законодавства України про охорону здоров'я [3].

Програмний комплекс «АРМ Звіт Страхувальника» (АРМ-ЗС) використовується для підготовки звітів до Пенсійного фонду України в електронному вигляді [4].

АРМ-ЗС розроблений з використанням технології програмного комплексу «Бест звіт плюс» на основі договору між Інформаційним центром персоналізованого обліку Пенсійного фонду України і ТОВ «Бест звіт».

Програма «Бест-Звіт 1ДФ» призначена для автоматизації процесів підготовки, контролю та подання «Податкового розрахунку сум доходу, нарахованого (сплаченого) на користь платників податку, і сум утриманого з них податку» (Форма № 1 ДФ) до органів державної податкової служби України. Програма забезпечує:

– перевірку стану платника ПДВ за ІПН із бази платників ДПАУ (перевірка статусу можлива також із реєстру податкових накладних);

- перевірку стану розрахунків підприємства з бюджетом – формування запитів до ДПІ та відображення відповідей на ці запити з розшифруванням стану рахунків на початок та кінець періоду запиту, донарахування чи списання сум платежів, нарахування пені, тощо;
- обмін електронними податковими накладними з контрагентами підприємства із використанням електронного цифрового підпису;
- подання звітності електронною поштою без паперових носіїв;
- формування звітних документів із використанням різноманітних функцій контролю;
- імпорт інформації зі встановлених на підприємстві автоматизованих систем бухгалтерського обліку та управління виробництвом;
- формування пакетів звітності в електронному вигляді електронною поштою із застосуванням криптографічного захисту.

Передачі програмного комплексу. Для передачі звітності електронною поштою призначена спеціалізована вбудована підсистема шифрування та пересилки звітності. Підсистема має сертифікат Департаменту спеціальних телекомунікаційних систем і захисту інформації Служби безпеки України на відповідність вимогам чинного законодавства і ДСТУ, відповідає вимогам Законів України «Про електронні документи і електронний документообіг» № 851-IV та «Про електронний цифровий підпис» № 852-IV від 22 травня 2003 року. Під час пересилки гарантується цілісність, збереження і конфіденційність інформації, яку передають.

Звільнення від рутинної роботи із заповнення «шапок» бланків. Бланки звітів забезпечені механізмами контролю коректності заповнення за алгоритмами контролюючих органів та формування реєстру помилок. Група форм первинної документації (накладна, рахунок-фактура, прибутковий і витратний ордер і т.д.). «Бухгалтерський календар» вказує кінцеві терміни подачі звітів і сплати податків [5].

Низькі вимоги до ресурсів комп'ютерів і можливість роботи на багатьох платформах. Можливість використати спеціально підібрані комплекти звітних форм для підприємств різних видів діяльності або створити власний комплект. Інструкції щодо заповнення форм звітності та законодавча база.

«М.Е.Дос IS» – це програма, яка допоможе в роботі з документами різних типів та призначення: звітами, податковими накладними, актами, рахунками та інше. Програма М.Е.ДОС IS (заради спрощення її називають «Медок» (medoc) – використовується для подання звітів до податкової (яка називалась Міністерство доходів та зборів, тепер називається Державна фіскальна служба, але суть від того не змінилась, все одно це «податкова») [6].

Програмою М.Е.ДОС IS формують та подають щомісячний звіт по єдиному соціальному внеску. Звіт по ЄСВ був введений з 01 січня 2011, подається по теперішній час. Для його подання раніше використовувалась програма АРМ ЄВ (АРМ «Єдиний внесок»), тепер використовується М.Е.ДОС IS. Назва «М.Е.ДОС» – це скорочення від англійських слів «My Electronic Document», тобто «Мій електронний документ».

Також програмою можливо формувати звіти для подання до Пенсійного фонду: річного звіту з персоналізації – за попередні роки; щомісячного звіту – для подання щомісячної персоналізації за 2016 рік.

Програма є безкоштовною, ліцензійно чистою та дозволеною до використання для подачі звітів по єдиному соціальному внеску. Це офіційне програмне забезпечення.

Комплекс програмний криптографічного захисту інформації «Криптосервер» (далі – Комплекс) – це набір програмних модулів, що функціонують на апаратному забезпеченні під керуванням операційних систем MS Windows XP, MS Windows 7. Комплекс призначений для забезпечення конфіденційності та цілісності інформації, яка передається незахищеними каналами зв'язку. Іншими словами Комплекс забезпечує захист даних, які передаються загальнодоступними (наприклад Інтернет) або відкритими (наприклад орендовані канали, MPLS) каналами, шляхом шифрування даних із використанням вітчизняних алгоритмів шифрування.

Захисту повинна підлягати інформація, яка має максимальний гриф обмеження доступу – конфіденційно. До такої категорії відноситься інформація, вимоги до захисту якої висуваються чинним законодавством України або власними вимогами Організації / Підприємства.

Комплекс дозволяє: забезпечити захист інформації, яка циркулює між двома вузлами розподіленої мережі Підприємства. Наприклад між центральним та обласним рівнями; забезпечити захист інформації, обробка якої виконуються під час доступу віддаленого користувача (який знаходиться поза межами організації) до ресурсів, які розташовані у внутрішній мережі Підприємства (на центральному або на обласному рівні). Наприклад: забезпечується захист інформації, яка циркулює між банкоматом та процесінговим центром або забезпечується захист даних, які зберігаються у СКБД на центральному рівні у випадку доступу до них користувача, який знаходиться у відрядженні.

Принципи роботи. Захист даних реалізується шляхом шифрування. Шифрування даних виконується відповідно до ДСТУ ГОСТ 28147:2009; гешування – відповідно до ГОСТ 34.311-95; процедури генерації параметрів, обчислення та перевіряння електронного цифрового підпису (ЕЦП) – відповідно до ДСТУ 4145-2002. Захисту підлягає інформація, яка циркулює в межах функціонування прикладних підсистем, що реалізовані за архітектурою «клієнт-сервер». Виконується шифрування даних, обмін якими виконується в межах однієї сесії.

До переваг Комплексу відносяться: наявність відповідних позитивних висновків Держспецзв'язку щодо реалізації функцій криптографічних перетворень; незначна потреба в апаратних ресурсах; можливість централізованого керування; масштабованість: дозволяє врахувати особливості функціонування автоматизованої системи Підприємства.

Програмне забезпечення «Спеціалізоване клієнтське програмне забезпечення для формування та подання звітності до «Єдиного вікна подання електронної звітності»» для формування

звітності до Пенсійного Фонду України, Державної служби статистики України, до ДФС України, а також накладання електронного цифрового підпису та шифрування електронних документів (дослідна експлуатація)

Характерним для документообігу є наявність сезонних коливань кількості надходження і відправлення документів при взаємодії з державними установами [3].

Аналіз інформаційних систем в органах державного управління свідчить, що кількість оброблюваної інформації постійно зростає. Це зростання пов'язано з розвитком самої системи державного управління за останні роки, що навіть в кризовий період мало позначається на документообігу [5]. Суттєвим фактором, що впливає на ефективність функціонування органів державного управління, в тому числі і Головного управління праці та соціального захисту населення обласних державних адміністрацій є висока ступінь централізації влади в країні, що відображається на потоках інформації з державного рівня управління на регіональний, а з нього на рівень районів, міст і селищ. Ці потоки управлінської інформації, які спрямовані зверху в низ по вертикалі системи державного управління вимагають зворотного зв'язку, що дозволяє контролювати процеси впровадження управлінських рішень, ухвалених на вищому рівні, а також надавати інформацію про стан соціально-економічної системи на місцевому рівні.

Висновки і пропозиції. Функціонування і розвиток соціальної сфери неможливо без обміну інформацією. Впровадження сучасних комп'ютерних інформаційних технологій у соціальну сферу ви-

значається ускладненням соціально-економічних процесів у суспільстві, все більшої їх залежності від інформації і організованих інформаційних потоків, неможливістю в сучасних умовах вирішувати соціальні, економічні, управлінські та інші завдання при обробці інформації вручну. Автоматизована обробка, зберігання та розповсюдження соціальної інформації з використанням сучасних комп'ютерних і телекомунікаційних засобів дозволяє підвищити якість соціальної інформації, її точність, об'єктивність, оперативність і, як наслідок цього, можливість прийняття ефективних та своєчасних управлінських рішень. Поява, розвиток і функціонування інформаційних технологій супроводжується процесом інформатизації, який представляє собою «організований соціально-економічний і науково-технічний процес створення оптимальних умов для задоволення інформаційних потреб і реалізації прав громадян, органів державної влади, органів місцевого самоврядування, організацій, громадських об'єднань на основі формування та використання інформаційних ресурсів».

Вищезгадані тенденції вимагають запровадження заходів по зменшенню навантаження на державних службовців, що займаються роботою з інформацією, зниження кількості інформації, яка передається по каналах зв'язку і максимального усунення сезонних коливань. Новітні інформаційні технології, а саме застосування систем електронного документообігу, сучасних засобів зв'язку, локальних і глобальних комп'ютерних мереж дозволяють інтенсифікувати працю державних службовців по опрацюванню інформації і розробці документів.

Список літератури:

1. Закон України «Про інформацію» № 2657-ХІІ від 02.10.1992 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 48. – С. 650-669.
2. Олійченко І.М. Аналіз управлінської інформації в системі виконавчої влади / І.М. Олійченко // Економіка та держава. – 2010. – № 1. – С. 95-96.
3. Олійченко І.М. Дослідження системи документообігу в Головному управлінні статистики / І.М. Олійченко // Економіка та держава. – 2009. – № 11. – С. 198-200.
4. Орхівський А. Про інформатизації в галузі соціального захисту населення / А. Орхівський // Соціальне забезпечення. – М.: 2004. – № 3. – С. 29-31.
5. Тапхаева Є. Практика застосування інформаційних систем / Є. Тапхаева // Соціальне забезпечення. – М.: 2004. – № 1. – С. 25-27.
6. Хохлова М.М. Значення інформаційних систем у функціонуванні та розвитку соціальної сфери регіону / М.М. Хохлова // Соціальні технології, дослідження. – М.: 2009. – № 2. – С. 64-71.

Слободянюк А.О., Кузьміна Е.М.

Винницький торгово-економічний інститут

ХАРАКТЕРИСТИКА ПРОГРАМНОГО ОБЕСПЕЧЕННЯ УПРАВЛЕНИЯ ТРУДА И СОЦИАЛЬНОЙ ЗАЩИТЫ НАСЕЛЕНИЯ

Аннотация

В статье отражены программное обеспечение управления труда и социальной защиты населения. Рассматриваются направления, проблемы и перспективы развития информационных технологий, программных продуктов в сфере социальной деятельности.

Ключевые слова: программное обеспечение, социальную защиту, эффективность, информатизация, информационные технологии.

Slobodyanyuk A.O., Kuzmina E.M.
Vinnitsa Trade and Economic Institute

SOFTWARE DEPARTMENT OF LABOR AND SOCIAL WELFARE

Summary

This paper shows the software department of labor and social protection. We consider the trends, problems and prospects of development of information technology, software products in the field of social work.

Keywords: software, social protection, efficiency, information, information technology.